

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

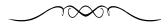
Η ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Δ/νσις : Ιωάννου Γενναδίου 14 – 115 21, Αθήναι

Τηλ. 210-72.72.204, Fax 210-72.72.210, e-mail: contact@ecclesia.gr

ΣΥΝΟΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΤΥΠΟΥ, ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΕΩΣ

Αθήνα 19 Οκτωβρίου 2018

Δ Ε Λ Τ Ι Ο   Τ Υ Π Ο Υ

Συνέχιση των εργασιών

του Ζ' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου

Συνεχίσθηκαν την Παρασκευή 19 Οκτωβρίου ε.έ. οι εργασίες του Ζ' Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, το οποίο διοργανώνει η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος διά της Ειδικής Συνοδικής Επιτροπής Πολιτιστικής Ταυτότητος στο Συνοδικό Μέγαρο της Εκκλησίας της Ελλάδος με τίτλο: «**Οι φιλελεύθεροι θεσμοί του Αγώνος της Ελληνικής Επαναστάσεως**».

Το παρόν Συνέδριο εντάσσεται σ'ένα κύκλο δέκα Επιστημονικών Συνεδρίων με γενικό θέμα: «**1821-2021: 10 Έπιστημονικά Συνέδρια για τὰ 200 χρόνια τῆς Ελληνικῆς Ἐπανάστασης**».

Οι εργασίες του Συμποσίου συνεχίσθηκαν σε Δεύτερη Συνεδρία με προεδρεύοντα τόν κ. Μιχαήλ Σταθόπουλο, Ακαδημαϊκό, καί ομίλησαν οι παρακάτω εισηγητές αναφερόμενοι στα εξής θέματα:

Ο πρώτος εισηγητής Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μαντινείας και Κυνουρίας κ. Αλέξανδρος ανέπτυξε το θέμα: **«Τό συμβόλαιο της Ελευθερίας. Η Εθνοσυνέλευσις της Μονης των Καλτεζών του 1821»**. Ο ομιλητής διεξήλθε τό θέμα με περισσή εκκλησιαστική και επιστημονική ενάργεια, φωτίζοντας όψεις του ως άνω θέματος με ιδιαίτερα ιστορικά στοιχεία.

Η δεύτερη εισηγήτρια, κ. Άννα Μπενάκη - Ψαρούδα, πρ. Πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων παρουσίασε το θέμα : **«Ελευθερία της πατρίδας και ελευθερία του ατόμου το ιδεολογικό θεμέλιο του νέου ελληνικού Κράτους. Τι μαρτυρούν οι Διακηρύξεις των Εθνοσυνελεύσεων και τα πρώτα επαναστατικά Συντάγματα 1822-1827»**. Η ομιλήτρια τόνισε ότι: «...Ως προς την ελευθερία εντύπωση προκαλεί, μεταξύ άλλων εκφάνσεων αυτής, η καθιέρωση της **Θρησκευτικής ελευθερίας**, παράλληλα με την αναγόρευση ως «Θρησκείας της Επικρατείας, αυτής της Ανατολικής Ορθοδόξου Εκκλησίας», ενώ ως προς **την ισότητα** λεπτομερείς διατάξεις εξειδικεύουν την γενική αρχή ότι «όλοι οι Έλληνες εισίν όμοιοι ενώπιον των νόμων κλπ.», αλλά και όσοι **ξένοι** «έλθωσι να κατοικήσωσιν ή παροικήσωσιν εις την Ελληνική Επικράτειαν...».

Η τρίτη εισηγήτρια κ. Αικατερίνη Ρωξάνα, πάρεδρος του ΣΤΕ ανέπτυξε το θέμα **«Ο πρωτοποριακός χαρακτήρας των Συνταγμάτων του Αγώνα και η συνάντηση ελληνικών και αμερικανικών πολιτειακών αντιλήψεων κατά τη διαμόρφωση θεσμών κράτους δικαίου στη χώρα μας»** και ανέφερε ότι: «...Η Ελλάδα του 19ου αιώνα συνδέθηκε άρρηκτα μέσω του ελέγχου της συνταγματικότητας των νόμων με τα πλέον προωθημένα κράτη της εποχής... Στους ανήσυχους καιρούς που ζούμε, οι οποίοι δοκιμάζουν σε παγκόσμιο επίπεδο την αντοχή των

φιλελεύθερων και δημοκρατικών αξιών, η χώρα μας έχει κάθε λόγο να διατηρήσει τη θέση που κατέλαβε ήδη από την έναρξη της Επανάστασης μεταξύ των πλέον προοδευμένων και θεσμικά προωθημένων κρατών...».

Ο τέταρτος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Σπυρίδων Φλογαΐτης, ομίλησε με θέμα: «Η ιδεολογία της Επανάστασεως και η Ορθόδοξη Πίστη». Ο ελλογιμώτατος κ. Φλογαΐτης ανάμεσα στα άλλα βαρυσήμαντα ανέφερε ότι: «Μετά την Άλωση της Κωνσταντινουπόλεως επήλθε συμφωνία μεταξύ του Σουλτάνου και της Εκκλησίας. Αν και ο Σουλτάνος είναι ιδιοκτήτης όλης της γης στην επικράτειά του, το γένος των χριστιανών διοικείται από την Εκκλησία, η οποία και διατηρεί την περιουσία της (την οποία και μετά την Επανάσταση την διέθεσε σχεδόν εξολοκλήρου στο Ελληνικό Κράτος). Οι Εκκλησία διατήρησε την διαχείριση του Γένους των χριστιανών και το γλύτωσε από την αφομοίωση τη στιγμή που οι Σουλτάνοι έκοψαν κεφάλια πολλών Ιεραρχών... Με αυτή την δύσκολη σχέση οδηγούμαστε στο 1821 για να πούμε ποιοι είμαστε: από το γένος των χριστιανών είμαστε το Έθνος των Ελλήνων».

Ο πέμπτος ομιλητής, Ελλογιμώτατος κ. Στυλιανός – Ιωάννης Κουτνατζής, παρουσίασε το θέμα : «**Διδάγματα από τα επαναστατικά Συντάγματα για τη σύγχρονη συνταγματική συζήτηση**». Ο εισηγητής παρουσίασε με γλαφυρότητα τά διδάγματα που απορρέουν από την δημιουργία των Επαναστατικών Συνταγμάτων και τον τρόπο που αυτά έρχονται ως πολύτιμη παρακαταθήκη να φωτίσουν και να τροφοδοτήσουν ιστορικά την σύγχρονη συνταγματική συζήτηση.

Ο έκτος εισηγητής, κ. Δημήτριος Πυργάκης, πάρεδρος του ΣΤΕ, ανέπτυξε το θέμα «**Τα δικαιώματα του ανθρώπου και η προστασία τους κατά τα Συντάγματα του Αγώνα**». Στην συνέχεια η έβδομη εισήγηση πραγματοποιήθηκε από τον Ιεροδιάκονο π. Ισίδωρο Κάτσο, Δρ. Νομικής και Θεολογίας. Ο εισηγητής μίλησε με θέμα: «**Η θεανθρωπία του δικαιώματος:**

Τά Επαναστατικά Συντάγματα ως πεδίο συνάντησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ορθόδοξης παράδοσης». Ο Ιερολογιώτατος, ξεκίνησε από τη διαπίστωση της αντιδιαστολής, κατ'αρχήν, των ανθρωπίνων δικαιωμάτων προς τη θεολογική έννοια του «προσώπου». Στη συνέχεια ανέπτυξε τις ρυθμίσεις των επαναστατικών Συνταγμάτων που συνέδεαν άρρηκτα τα δικαιώματα του ανθρώπου με την ιδιότητα του «Χριστιανού». Η εισήγηση ολοκληρώθηκε με την αναζήτηση φιλοσοφικών προκειμένων και προεκτάσεων που θα μπορούσαν να εναρμονίσουν τη θεολογική με την δικαιοπολιτική ταυτότητα του επαναστατικού Ελληνισμού.

Ο όγδοος εισηγητής κ. Ιωάννης Σαρμάς, αντιπρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου, παρουσίασε το θέμα: *«Οι εξουσίες κατά την Επανάσταση, στον λαό και τα Συντάγματα*». Ο κ. Σαρμάς αναφέρθηκε μεταξύ άλλων: «Στο Σύνταγμα της Τροιζήνας και τη δύναμη του «ξένου παράγοντος», στην παρουσία του κλήρου ως φορέα πνευματικής εξουσίας, στην πίστη των αγωνιστών και στην μεταβολή των παρατάξεων υποστήριξης συμφερόντων σε κόμματα προοπτικής για το μέλλον του Έθνους».

Ο ένατος Ελλογιμώτατος κ. Σπυρίδωνας Βλαχόπουλος, παρουσίασε το θέμα: *«Τα Συντάγματα του Αγώνα*». Ο εισηγητής αναφέρθηκε στις κοινές ιδεολογικές και συνταγματικές καταβολές των Συνταγμάτων, στον δημοκρατικό τρόπο κατάρτισής τους και στην αυξημένη τυπική τους ισχύ έναντι των κοινών νόμων. Τέλος, ανέλυσε τον δημοκρατικό και φιλελεύθερο χαρακτήρα των Συνταγμάτων του Αγώνα, υπό την έννοια της αναγνώρισης του λαού ως φορέα των εξουσιών και της κατοχύρωσης των σημαντικότερων ατομικών δικαιωμάτων.

Η δέκατη εισηγήτρια κ. Αθηνά Κονταλή, Δρ. Θεολογίας, παρουσίασε το θέμα: «*Η Συνέλευση της Ιεράς Μονής Καλτεζών και το πρώτο πολιτειακό κείμενο της Επαναστατημένης Ελλάδος (1821)*». Η ομιλήτρια ανέφερε πως: «Την 26^η Μαΐου 1821 η Συνέλευση των Καλτεζών εξέδωσε το πρώτο πολιτειακό κείμενο της Επαναστατημένης Ελλάδος, γνωστό ως «Πράξις». Η «Πράξις» φέρει στην προμετωπίδα της, τη λέξη «Πατρίς». Το κείμενο αυτό περιέχει οργανωτικές διατάξεις, κείμενα πατριωτισμού, αρχές ισότητας, μετριοπάθειας και δημοκρατικών αντιλήψεων. Επίσης, γίνεται σημαντική αναφορά στην αίσια έκβαση του Ιερού Αγώνος και στην απελευθέρωση του Γένους».

Η ενδέκατη εισηγήτρια, Εντιμότητα κ. Κωνσταντίνα Μώρου, παρουσίασε το θέμα: «*Η Θρησκευτική Ελευθερία και η Επικρατούσα Θρησκεία στα Συντάγματα της Επανάστασης του 1821*». Η Ελλογιμωτάτη ανέφερε χαρακτηριστικά: «Το Σύνταγμα της Τροιζήνας μολονότι δεν εφαρμόστηκε, λόγω της ελεύσεως του Καποδίστρια, ο οποίος ανέστειλε την εφαρμογή του, παραμένει έως τις μέρες μας πρότυπο φιλελεύθερου Συντάγματος, επιμέρους διατάξεις του οποίου συμβάλλουν στην κατανόηση των διαφόρων συνταγματικών εννοιών. Η διαπίστωση αυτή έχει εφαρμογή και στις δύο συνιστώσες της εισήγησης, δηλαδή τόσο στην προσέγγιση της έννοιας της «θρησκευτικής ελευθερίας», όσο και στην έννοια της «επικρατούσας θρησκείας». Δεν είναι τυχαίο ότι το Βελγικό Σύνταγμα του 1830/1831, το οποίο θεωρείται σύνταγμα πρότυπο για όλα τα μεταγενέστερα Συντάγματα των Κρατών της Ευρώπης, έχει εξαιρετικές ομοιότητες με το Σύνταγμα της Τροιζήνας του 1827. Υπό το πρίσμα αυτό και εν όψει της σχέσης που φαίνεται να έχουν τα δύο Συντάγματα, το Σύνταγμα της

Τροιζήνας και οι ρυθμίσεις του διεκδικούν ιστορική πρωτοτυπία έναντι όλων των μεταγενεστέρων Συνταγμάτων».

Ο Ακαδημαϊκός, κ. Επαμεινώνδας Σπληλιωτόπουλος, απουσίαζε λόγω εκτάκτων υποχρεώσεων και η εισήγησή του κατετέθη στα πρακτικά.

Μετά τη συζήτηση και το διάλειμμα επαναλήφθηκαν οι εργασίες με την Τρίτη Συνεδρία υπό την προεδρία της κ. Τζούλιας Ηλιοπούλου Στράγγα, Ομοτίμου Καθηγήτριας της Νομικής Σχολής Αθηνών.

Ο πρώτος εισηγητής, Σεβασμιώτατος Μητροπολίτης Μάνης κ. Χρυσόστομος, ανέπτυξε το θέμα: «Οι σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας στα Συντάγματα των Εθνοσυνελεύσεων». Ο Σεβασμιώτατος αναφέρθηκε στα άρθρα των Συνταγμάτων των Εθνοσυνελεύσεων παρουσιάζοντας το πνεύμα που διέπει τις σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας.

Η δεύτερη Εισήγηση είχε ως θέμα: «Χριστιανισμός και Πολιτική στα Συντάγματα του 1821» και εισηγητή τόν Ελλογιμώτατο κ. Κωνσταντίνο Κωτσιόπουλο, ο οποίος μεταξύ άλλων ετόνισε: «...Η ορθόδοξη πίστη που διαπερνούσε υπερταξικά όλο το κοινωνικό σώμα των Επαναστατημένων Ελλήνων αποτυπώθηκε ως θεσμική πραγματικότητα στα πρώτα Συντάγματα της υπόδουλης Ελλάδας....».

Η τρίτη εισήγηση είχε ως θέμα: «**Η οικουμενικότητα της Ορθοδοξίας και η σύνδεσή της με τον φιλελευθερισμό του αγώνος της Ανεξαρτησίας**». Ο Εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Νικήτας Αλιμπράντης, ανέφερε μεταξύ άλλων τα κάτωθι: «..Η οικουμενικότητα της ορθόδοξης πίστεως, ως ουσιώδες διακριτικό στοιχείο της, αυτονοήτως συνδέθηκε αδιάσπαστα με όλες τις διαστάσεις του επαναστατικού φιλελευθερισμού και με την συμβολή της το '21 απέκτησε κοσμοϊστορικό και πανανθρώπινο χαρακτήρα, βρίσκεται, όπως το εκφράζει ο Σπ. Μελάς, «έξω από την τοπική και χρονική πραγματικότητα».

Η τέταρτη εισήγηση αναφέρθηκε στο θέμα: «Η θέση της Εκκλησίας στο Ελληνικό κατά τις περί Συντάγματος κρίσεις του Κοραή». Ο Εισηγητής Πρωτοπρεσβύτερος κ. Γεώργιος Μεταλληνός, Ομότιμος καθηγητής, ανέφερε ότι: «...ο Κοραής ανέπτυξε μια φιλελεύθερη θεωρία για την θέση της Εκκλησίας στο Ελληνικό κράτος...»

Ο πέμπτος εισηγητής Ελλογιμώτατος κ. Εμμανουήλ Βαρθούνης, ανέπτυξε το θέμα: «Η θέση της Ορθόδοξης Εκκλησίας και Λατρείας στο Πολίτευμα και την παραδοσιακή καθημερινότητα της Επαναστατημένης Σάμου (1821 -1834)». Ο ομιλητής αναπτύσσοντας το θέμα του παρουσίασε και σχολίασε στοιχεία για την θρησκευτικότητα του αρχηγού της σαμιακής επανάστασης Λογοθέτη Λυκούργου και των συναγωνιστών του, για τη συνεργασία των επαναστατών με την τοπική Εκκλησία, και κυρίως με τον Αρχιεπίσκοπο Σάμου και Ικαρίας Κύριλλο Β' και για την εξέχουσα θέση της θρησκείας και της ορθόδοξης ζωής στην παραδοσιακή καθημερινότητα των αγωνιστών, κάτι που συντέλεσε καθοριστικά και στην τελική αίσια έκβαση του αγώνα στη Σάμο, η οποία κατάφερε να διατηρήσει ως το τέλος άσβεστη την επαναστατική φλόγα, αν και δεν συμπεριλήφθηκε στα όρια του πρώτου ελεύθερου ελληνικού κράτους.

Ο έκτος εισηγητής Εντιμώτατος κ. Αλέξανδρος Πανούσης, ανέπτυξε το θέμα: «Τό Ελληνικό Σύνταγμα "εις τό όνομα της Αγίας και Ομοουσίου και Αδιαιρέτου Τριάδος"». Ο ομιλητής αναπτύσσοντας το θέμα του αναφέρθηκε μέσα από την οικεία ιστορία δικαίου και ανέδειξε στοιχεία απαραίτητα για τις Συνταγματικές σχέσεις Εκκλησίας και Πολιτείας που από το 1821 οδηγούν στη σημερινή συζήτηση για την αναθεώρηση του Συντάγματος.

Εκ του Γραφείου Τύπου της
Ιεράς Συνόδου